

**READY
TO
START**

НОСЕЊЕ ОДЛУКИ

Ко-финансирано од
Европска Унија

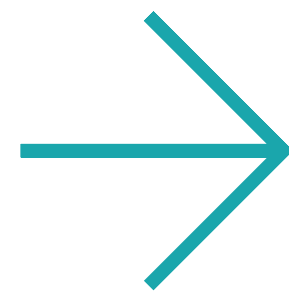
FER

ВОВЕД

Носењето на одлука е ПРОЦЕС на ИЗБОР помеѓу неколку можни АЛТЕРНАТИВИ, земајќи ги предвид позитивните и негативните аспекти на секоја алтернатива и преземање на дејствија.

**Избери ја работата која
ја сакаш, и нема да мора
да работиш ни еден
единствен ден во твојот
ЖИВОТ.**

– Конфучие

ДА СЕ ЗАПОЗНАЕМЕ

Во парови разменете информации за следното и споделете ги пред сите информациите за вашиот партнер:

- име, презиме,
- образование,
- професионално искуство,
- интереси

ПРАВИЛА НА ОДНЕСУВАЊЕ

Што правиме?

Ние сме љубезни еден кон друг
Се почитуваме и се слушаме,
Комуницираме паузи
Го држиме мобилниот телефон
исклучен за време на обуката

Она што не го правиме

Не се критикуваме меѓусебно
Не користиме мобилни телефони
Не ги осудуваме изјавите на
другите
Не одговараме на телефонски
повици

ФАЗИ НА НОСЕЊЕ ОДЛУКА

Свесност за постоењето на проблемот

Самоевалуација

Истражување

Проценка на идентификуваните алтернативи

Повторна евалуација

Имплементација

Донесување одлука

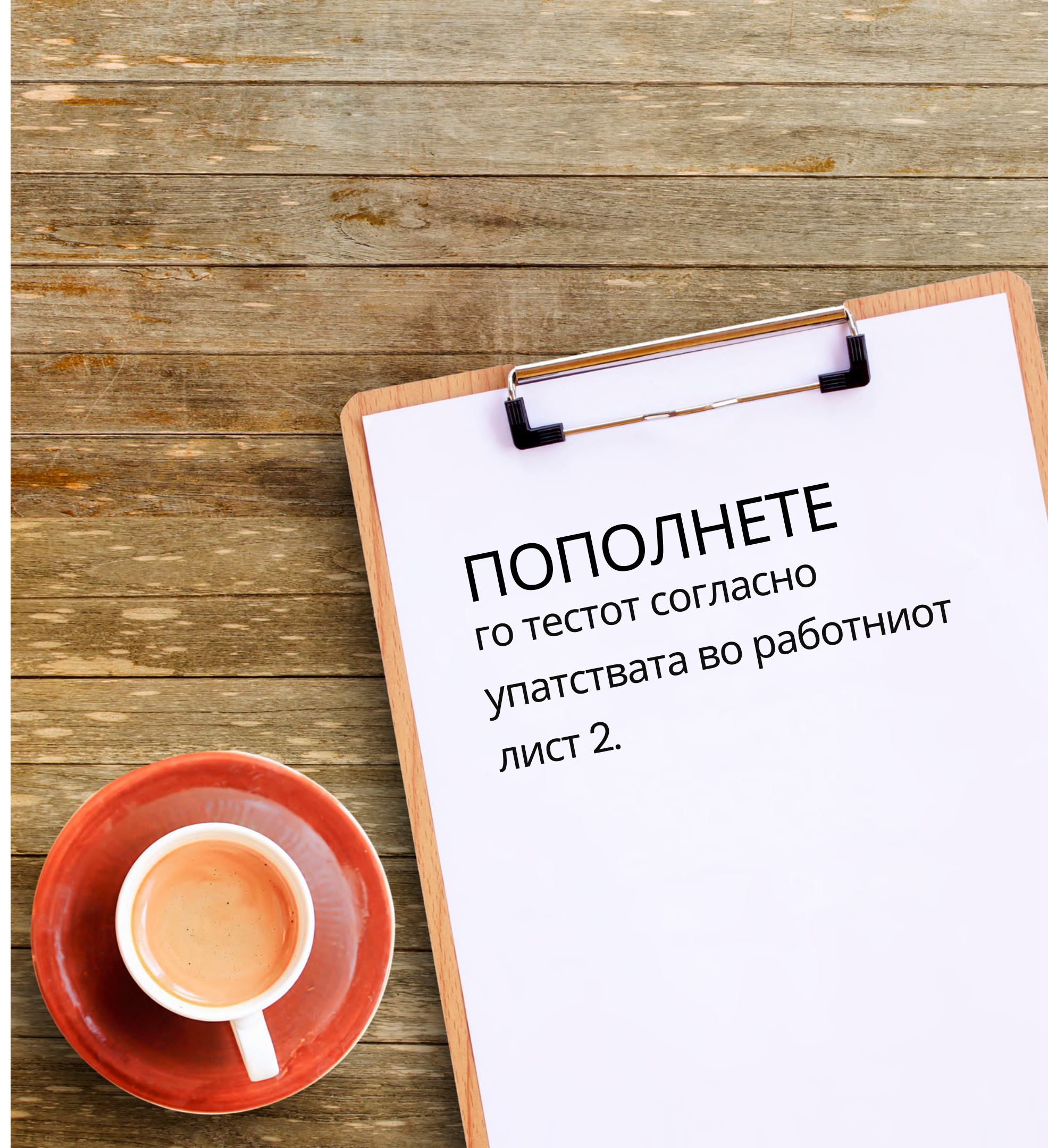
ВЕЖБА

Дефинирање на проблемот

Со учесникот кој седи наспроти вас разменете кој е проблемот со кој се соочувате а е поврзан со вашата кариера и би сакале да го разрешите за време на обуката.

Водете белешки на работниот лист 1.

КОРИСТЕЊЕ НА МВТІ ВО ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ ЗА КАРИЕРА

НЕКОЛКУ ИНФОРМАЦИИ ЗА МВТИ

Корени:

- Врз основа на Јунговата теорија за перцепција и расудување.
- Постои повеќе од 40 години.
- Се користи ширум светот од стотици илјади луѓе.
- Една од највалидните, најсигурни проценки што постојат.
- Основа за мноштво истражувања и теории.

Резултати

- Нема добри или лоши резултати.
- Типот на личност кој произлегува од резултатите има тенденција да остане константен во текот на животот.
- Поделените резултати, или скоро исти оценки, може да се разликуваат во зависност од различните обиди на решавање на тестот, но обично има еден што е малку попрефериран во однос на другиот.

За да се добие максимум од резултатите од MBTI, **важно е да се разбере дека MBTI:**

- Опишува наместо пропишува
- Ги опишува преференциите, а не вештините или способностите
- Вели дека сите преференции се подеднакво важни
- Добро е документиран и поткрепен со истражувања

Бидејќи резултатите на MBTI се предмет на различни влијанија, тие треба да се третираат со скептицизам и индивидуално да се проверат. Секој поединец треба да го одреди типот кој најдобро го опишува. Тоа може или не да биде истот тип како што е прикажано во MBTI.

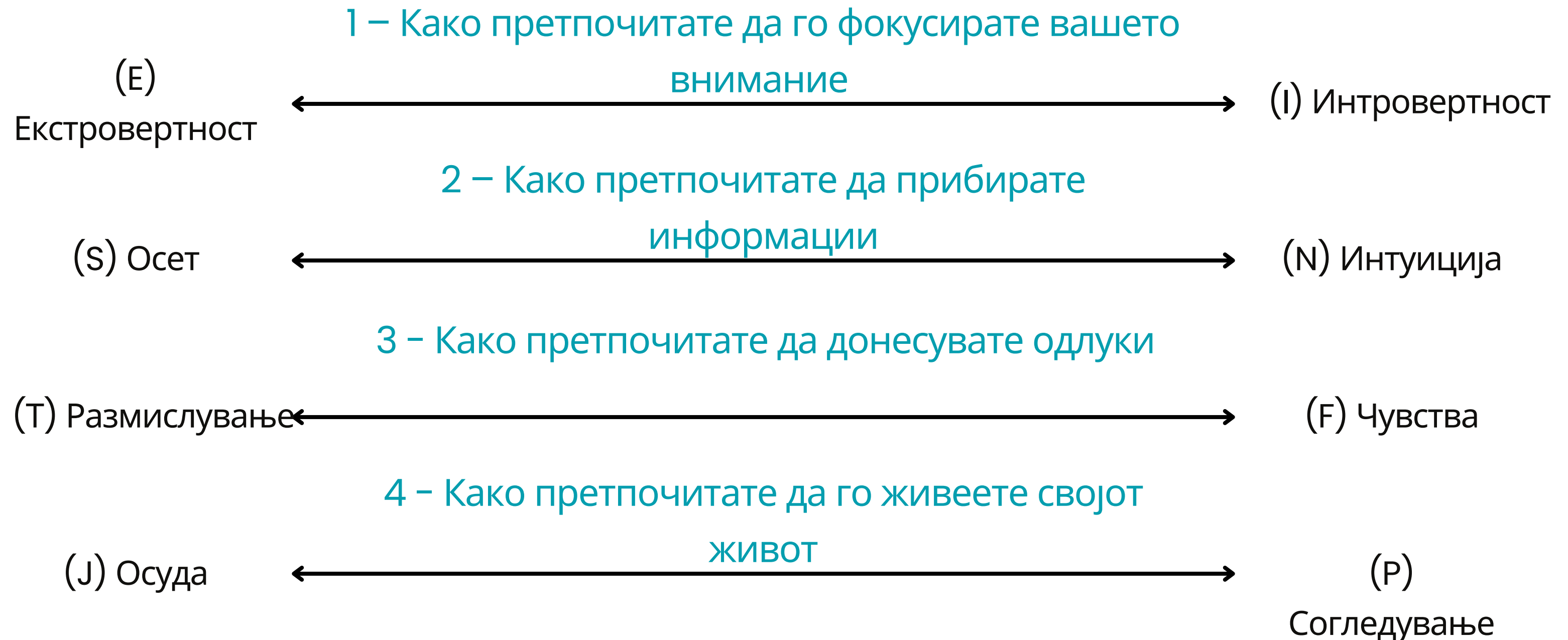

ЧЕТИРИ СКАЛИ И ОСУМ ПРЕФЕРЕНЦИ

**Што е
преференца?**

„Кога ја користите вашата претпочитана страна на која било од четирите типови димензии – како користење на вашата претпочитана рака – го правите она што доаѓа природно. И кога од вас се бара да ја користите спротивната страна, потребно е многу дополнителна работа и не сте толку добри во тоа; оттука, искуството обично не е толку задоволувачко“.

4-ТЕ СКАЛИ И 8 ПРЕФЕРЕНЦИИ НА MBTI СЕ СЛЕДНИ

Секој ги има сите осум преференции.
Сепак, некои преференции се посилни
од другите. Некои се многу посилни.

Додека ги разгледуваме осумте
преференции, размислете која звучи
како вас, а која не.

Предлог:

Ставете ги настрана вашите
претпоставки и додека
поминуваме низ секоја од
осумте преференции,
размислете што звучи како
вас, а што не. Потоа, обидете
се да го погодите вашиот тип
со четири букви. Потоа,
видете колку се совпаѓа со
вашиот резултат.

ЕКСТРОВЕРТНОСТ И ИНТРОВЕРТНОСТ

Луѓето кои претпочитаат екстровертност имаат тенденција да се фокусираат на надворешниот свет на луѓето и нештата. Кога сте екстровертни, вие сте енергизирани од она што се случува во надворешниот свет, и токму тука имате тенденција да ја насочите сопствената енергија.

Екстровертите обично претпочитаат да комуницираат повеќе со зборување отколку со пишување. Тие треба да го искусят светот за да го разберат и на тој начин имаат тенденција да сакаат акција и разновидност.

Луѓето кои претпочитаат интровертност се фокусираат повеќе на нивниот внатрешен свет. Кога сте интровертни, вие сте енергизирани од она што се случува во вашиот внатрешен свет, и тука имате тенденција да ја насочите сопствената енергија. Интровертите имаат тенденција да бидат позаинтересирани и се чувствуваат поудобно кога можат да работат во мирна средина. Сакаат да го разберат светот пред да го доживеат, а исто така им треба време да размислуваат пред да дејствуваат.

ЕКСТРОВЕРТНОСТ И ИНТРОВЕРТНОСТ

Екстровертите имаат тенденција да:

- размислуваат гласно
- стануваат лесно енергични
- бидат анимирани и енергични
- прво делуваат и размислуваат подоцна
- уживаат во генерирањето идеи со група
- се чувствуваат удобно кога се социјализираат
- бараат ситуации за социјализација и дружење
- сметаат дека слушањето е потешко отколку зборувањето

Интровертите имаат тенденција да:

- ја фокусираат својата енергија навнатре
- потребно им е да се осамат за да се наполнат со енергија
- се помалку анимирани, а порезервирани
- имаат мирно, одмерено однесување
- прво размислуваат, а можеби подоцна и ќе прозборат
- лесно се задлабочуваат во мислите
- зборуваат побавно и обично потивко
- внимателно им пристапуваат на средбите со луѓе

ОСЕТ И ИНТУИЦИЈА

Овој тип се фокусира на реалноста на ситуацијата. Луѓето кои припаѓаат на овој тип претпочитаат да примаат информации преку нивните сетила; сакаат да ги видат, слушнат, почувствуваат. Овие типови имаат тенденција да го прифаќаат и работат со она што е „дадено“ овде-и-сега, и на тој начин стануваат реални и практични. Тие се добри во меморирањето и работењето со голем број факти. Тие претпочитаат да користат докажани процедури и се внимателни со деталите.

Интуитивците претпочитаат да ги примаат информациите преку „шесто сетило“ и да предвидат што би можело да се случи. Интуицијата ви ги покажува значењата, врските, можностите кои ги надминуваат информациите од вашите сетила. Интуитивните типови ја гледаат големата слика и се обидуваат да ги уловат шемите. Тие стануваат експерти за нови можности и ја ценат имагинацијата и инспирацијата.

ОСЕТ И ИНТУИЦИЈА

Оние кои се водат од осет имаат тенденција да:

- бидат буквалисти
- бидат директни и конкретни
- слушаат додека другите не завршат
- претпочитаат прецизни и точни информации
- уживаат во традиционално и познато поле
- вреднуваат цврсти препознатливи достигнувања
- користат јасни говорни форми
- претпочитаат чекор-по-чекор пристап

Интуитивците имаат тенденција да:

- ја замислуваат иднина
- скокаат од мисла на мисла
- користат сложени говорни форми
- ги довршуваат речениците на другите луѓе
- користат говор за да се искажат
- се фокусираат на можностите, што би можело да биде
- вреднуваат различни и необични достигнувања
- зборуваат за глобалните прашања, „големата слика“

РАЗМИСЛУВАЊЕ И ЧУВСТВА

Размислувачите ги носат одлуките објективно, врз основа на причината и последицата, со анализа и одмерување на доказите. Тие се фокусираат на логичните последици од кој било избор или акција. Овие типови бараат објективен стандард на вистината; тие се добри во анализирање што не е во ред со нешто.

Чувствувачите донесуваат одлуки врз основа на вредностите насочени кон личноста. Кога одлучуваат, тие сметаат колку се важни изборите за нив и за другите. Тие сакаат да се занимаваат со луѓе и имаат тенденција да бидат сочувствителни, благодарни и тактични. Тие ја ценат хармонијата и работат на нејзино постигнување.

РАЗМИСЛУВАЊЕ И ЧУВСТВА

Размислувачите имаат тенденција да:

- се фокусирани право на поентата
- изгледаат често деловно
- се многу наметливи
- изберат вистина наместо тактичност
- се шкрти на пофалби; ги посочуваат негативностите
- ги убедат другите со безлично расудување
- одлучуваат со главата, а не со срцето

Чувствувачите имаат тенденција да:

- одлучуваат со срце
- се вклучат во социјални активности
- лесно да им бидат повредени чувствата
- избегнуваат расправи и конфликти
- бидат чувствителни за емоциите на другите
- се однесуваат топло и пријателски кон другите
- обрнуваат внимание на чувствата на другите
- бидат дарежлив со пофалби; внимателни со критиките

ОСУДА И СОГЛЕДУВАЊЕ

Оние кои претпочитаат осуда сакаат да живеат на планиран, организиран начин, сакајќи да го регулираат животот и да го контролираат. Тие сакаат да донесуваат одлуки, да ги реализираат, и потоа да продолжат понатаму. Тие сакаат да бидат структурирани и организирани и сакаат работите да добијат разрешница.

Оние кои претпочитаат согледување сакаат да живеат на флексибилен, спонтан начин, собирајќи информации и држејќи ги опциите отворени. Тие бараат да го разберат животот наместо да го контролираат. Тие претпочитаат да останат отворени за искуства, уживајќи и верувајќи во нивната способност да се прилагодат на моментот.

ОСУДА И СОГЛЕДУВАЊЕ

Оние кои тежнеат кон осуда имаат тенденција да:

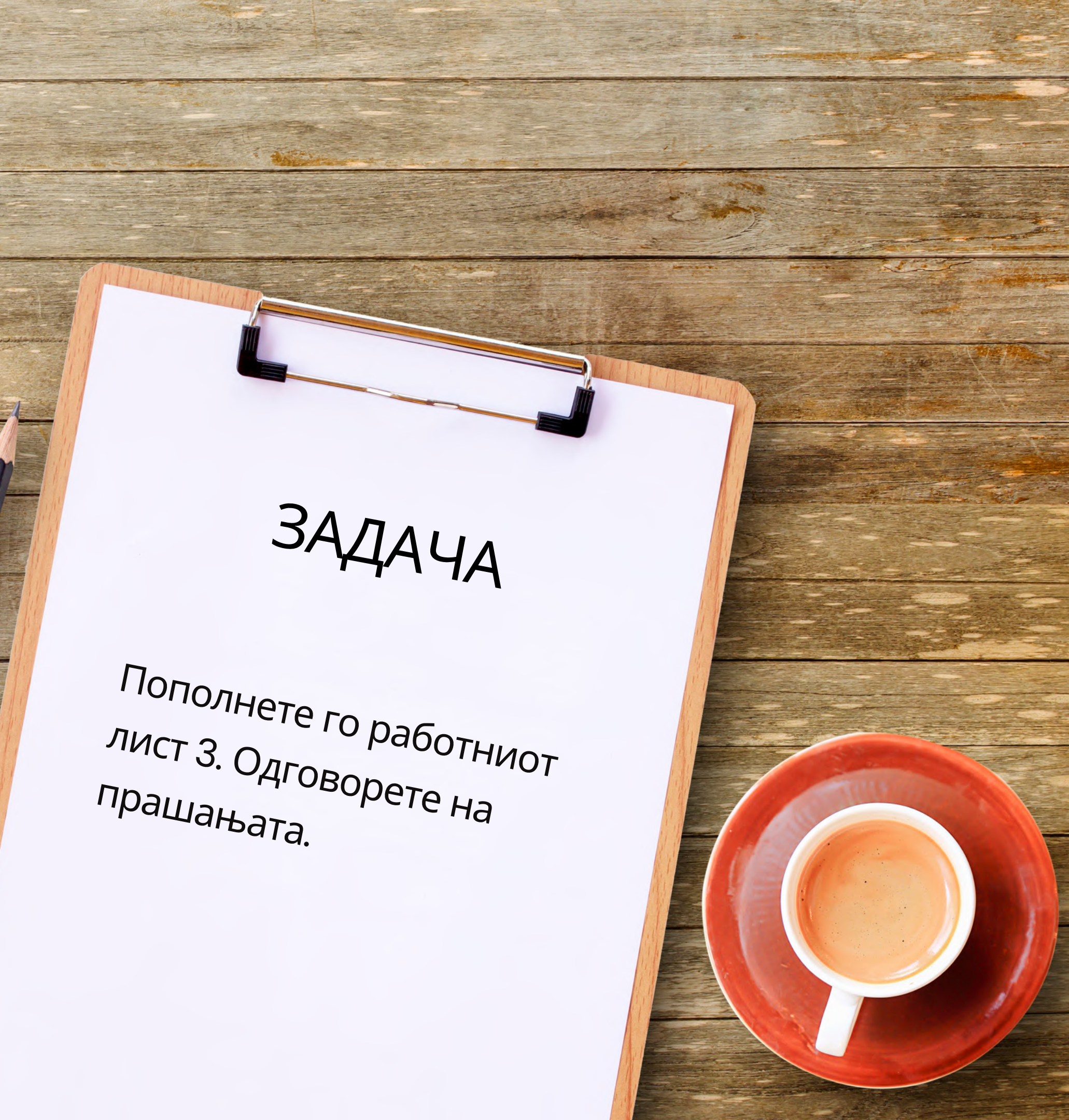
- донесуваат одлуки; одлучуваат брзо
- уживаат во поставувањето и постигнувањето цели
- разговараат за распоредот и распоредот
- сакаат да преземаат одговорност и да имаат контрола
- се посериозни, формални, конвенционални
- ја одложат играта додека не заврши целата работа
- го управуваат и контролираат и нивниот и вашиот живот
- уживаат кога работите се средени, под контрола

Оние кои тежнеат кон согледување имаат тенденција да:

- бидат добри во адаптација
- бидат донекаде неорганизирани
- се справуваат со проблемите како што се појавуваат
- одложуваат, да ги оставаат одлуките за подоцна
- се поразиграни, лежерни, неконвенционални
- да имаат што е можно пофлексибилен живот
- гледаат на правилата како на ограничување
- посакуваат многу искуства и ништо не пропуштаат

Постојат 16 можности. Погледнете ги вашите белешки, размислете за информациите што штотуку ги добивте и погодете го вашиот тип со четири букви.

ISTJ	ISFJ	INFJ	INTJ
ISTP	ISFP	INFP	INTP
ESTP	ESFP	ENFP	ENTP
ESTJ	ESFJ	ENFJ	ENTJ

Кој тип сметате дека сте?

Сега, погледнете и видете кои беа резултатите од вашата проценка.

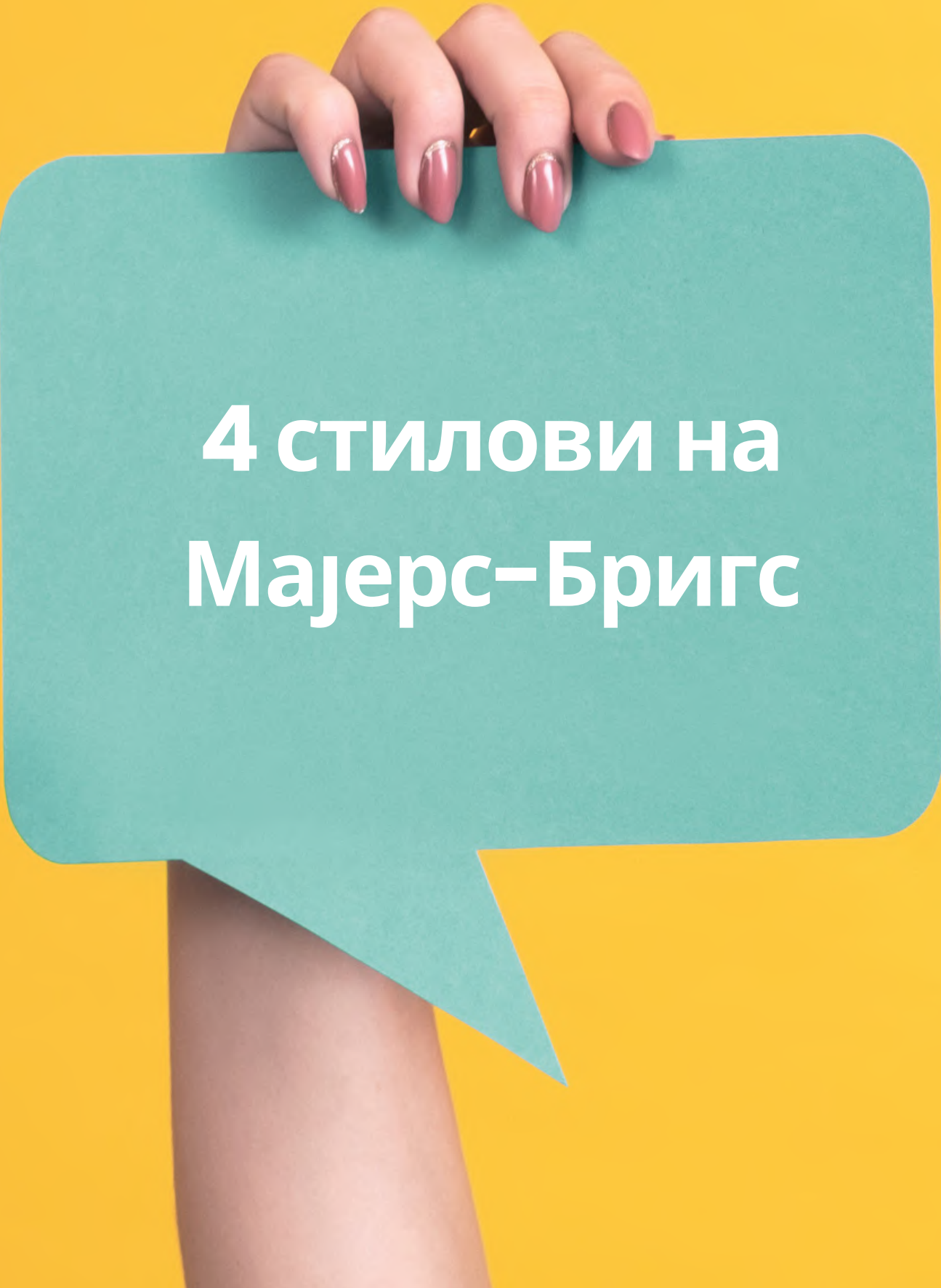
Ако не ви се допаѓаат вашите резултати, променете ги. Вие се познавате себеси подобро од кој било друг.

Сега, изберете партнер. Свртете се и разговарајте со вашиот сосед, или некој до вас, зад вас, пред вас, што и да е.

Одвојте неколку минути и разговарајте за вашите резултати:

- Со што се согласувате?
- Со што не се согласувате?
- Прашања?
- Коментари?
- Грижи?

4 стилови на Мајерс–Бригс

ТЕОРИИ ЗА ТИПОТ

IS

промислениот реалист

ES

реалистот ориентиран кон акција

IN

Промислениот иноватор

EN

Акционо-ориентиран иноватор

Дали луѓето се насочуваат кон одредени професии или занимања според нивниот „тип“?

Кои „типови“ би избрале бизнис како насока на факултет?

Во рамките на бизнисот, кои „типови“ би го избрале сметководството како главен предмет?

Кои „типови“ би биле специјализирани за персонал, човечки ресурси и обука?

**РАЗМИСЛЕТЕ
ЗА ТОА!**

ДИСТРИБУЦИЈА НА ТИПОВИ ВО РАМКИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ И АКАДЕМСКИТЕ ГРУПИ

Занимања	ST (%)	SF (%)	NF (%)	NT (%)
Сметководители	64	23	4	9
Вработени во банка	47	24	11	18
Продажба, односи со клиенти	11	81	8	0
Креативни писатели	12	0	65	23
Истражувачи	0	0	23	77

ДИСТРИБУЦИЈА НА ТИПОВИ ВО РАМКИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ И АКАДЕМСКИТЕ ГРУПИ

Полиња на студии	ST (%)	SF (%)	NF (%)	NT (%)
Финансии, бизнис	51	21	10	18
Нега	15	44	34	7
Советување	6	9	76	9
Наука	12	5	26	57
Поврзани со здравјето	13	36	44	7
Образование	13	42	39	20
Новинарство	15	23	42	20
Физичко образование	32	34	24	10
Инженеринг	24	11	22	43

MBTI – 3990 СТУДЕНТИ

ISTJ 534 - 13%	ISFJ 187 - 5%	INFJ 55 - 1%	INTJ 132 - 3%
ISTP 236 - 6%	ISFP 102 - 3%	INFP 121 - 3%	INTP 209 - 5%
ESTP 314 - 8%	ESFP 168 - 4%	ENFP 246 - 6%	ENTP 302 - 8%
ESTJ 743 - 19%	ESFJ 298 - 8%	ENFJ 132 - 3%	ENTJ 211 - 5%

НЕКОЛКУ УПАТСТВА ЗА МУДРО КОРИСТЕЊЕ НА ТИПОТ

Типот се однесува на преференциите; луѓето сè уште можат да направат избор за однесувањето.

Некои задачи ќе бидат поприродни за некои типови од другите, но сите типови можат да научат вештини во нивните непожелни области.

Извршувањето на задачи кои се дел од непожелните области веројатно ќе одземе повеќе енергија, но овие задачи стануваат полесни со пракса.

Типот е најкорисен кога го користиме за да се разбереме себеси и нашето влијание врз другите, да ги максимизираме нашите силни страни и да ги минимизираме нашите слабости.

Вистинското верување во взаемната корисност на сите преференции за типот е централно за мудрата употреба на перспективата на типот.

КОРИСТЕЊЕ НА ВАШИТЕ ИНФОРМАЦИИ ЗА МВТІ ЗА ДА ВИ
ПОМОГНЕ ВО ДОНЕСУВАЊЕТО ОДЛУКИ ЗА ВАШАТА КАРИЕРА

**Што е најважното
нешто што ќе го
барате на работа?**

**Најдете работа каде
што вашите
природни
преференции ќе
имаат предност.**

**Правејќи го она што
уживате да го правите, она
што природно го правите
многу добро, ќе ви даде
дополнителна предност за
врвни перформанси!**

ТИПОВИТЕ ВО КОНТЕКСТ НА РАБОТНОТО МЕСТО

Екстровертност

- Сака разновидност и активност
- Сака да има луѓе околу себе
- Често нетрпеливи со долги, бавни работи
- Постапува брзо понекогаш без размислување
- Развива идеи преку дискусија

Осет

- Сака стандардни начини на решавање проблеми
- Ужива во примената на она што веќе го знае
- Може да има недоверба и да ги игнорира инспирациите
- Сака да прави практични работи
- Сака прво да ги презентира деталите
- Делува чекор по чекор

Интровертност

- Сака тивка и мирна средина
- сака да работи сам
- Не му пречи долгата работа на еден проект
- Размислува пред да дејствува, можеби нема да дејствува
- Развива идеи преку размислување

Интуиција

- Сака решавање на нови, сложени проблеми
- Ужива во учењето нешто ново
- Може да следи инспирации, добри или лоши
- Сака да прави иновативни работи
- Сака прво да ја презентира генералната слика
- Делува со изливи на енергија

ТИПОВИТЕ ВО КОНТЕКСТ НА РАБОТНОТО МЕСТО

Размислување

- Користи логичка анализа за да носи одлуки
- Може несвесно да ги повреди чувствата на другите
- Цврсти ставови, може да дава критики
- Се потпира на принципи
- Се чувствува награден/а кога работата е завршена

Осуда

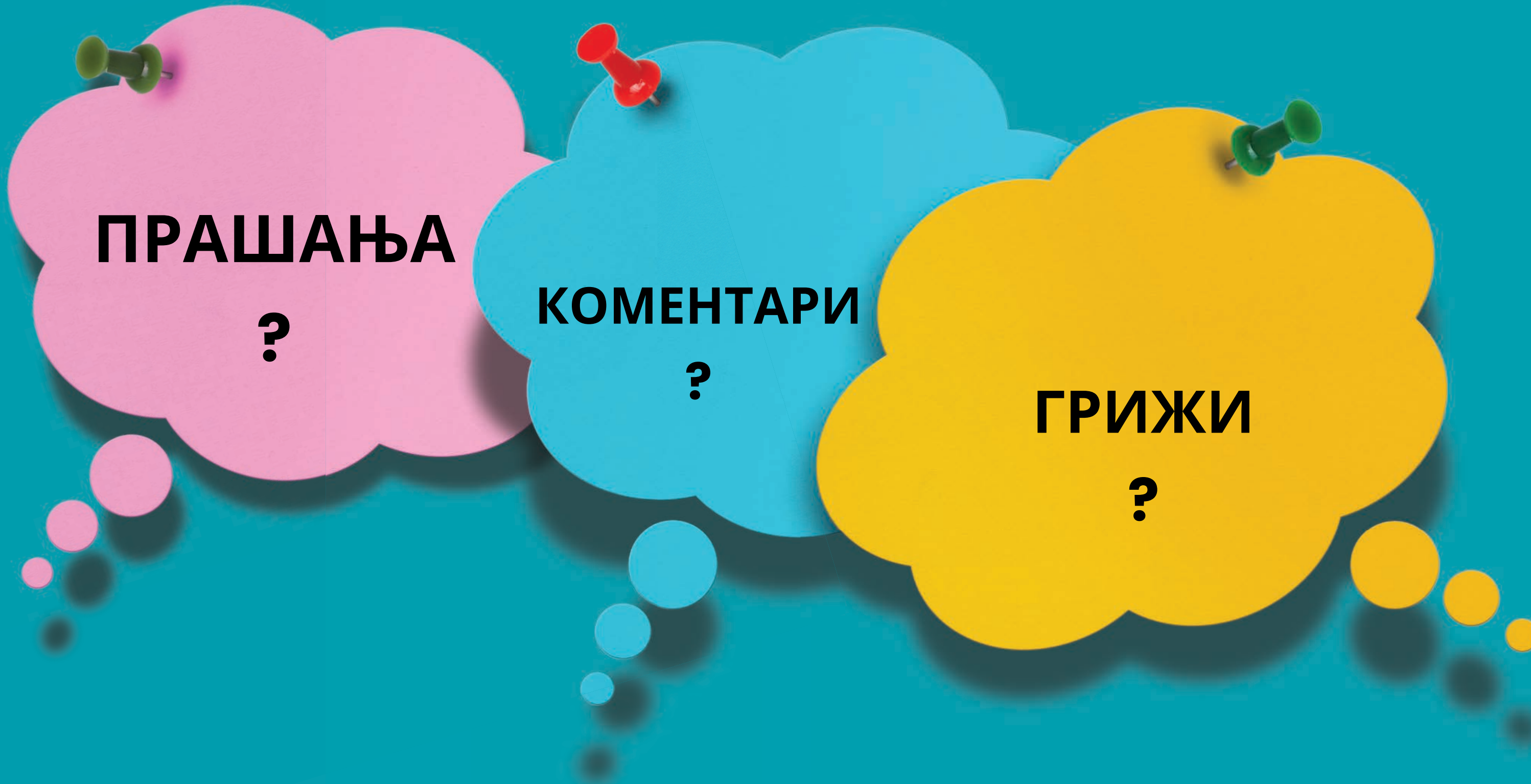
- Работи најдобро по план
- Сака работите да ги среди, доврши
- Можеби нема да забележи нови работи
- Брзо одлучува за да се затвори одредена работа
- Бара структура и распоред

Чувства

- Користи вредности и хармонија за да носи одлуки
- Ужива во задоволните луѓе
- Емпатичен, избегнува непријатности
- Се потпира на вредности
- Се чувствува награден/а кога ќе се задоволат потребите на луѓето

Согледување

- Ужива во флексибилноста на својата работа
- Ги остава работите отворени за можни промени
- Може да ги одложи непријатните задачи
- Ги одложува одлуките и бара опции
- Се чувствува ограничен/а без промени

ПРАШАЊА

?

КОМЕНТАРИ

?

ГРИЖИ

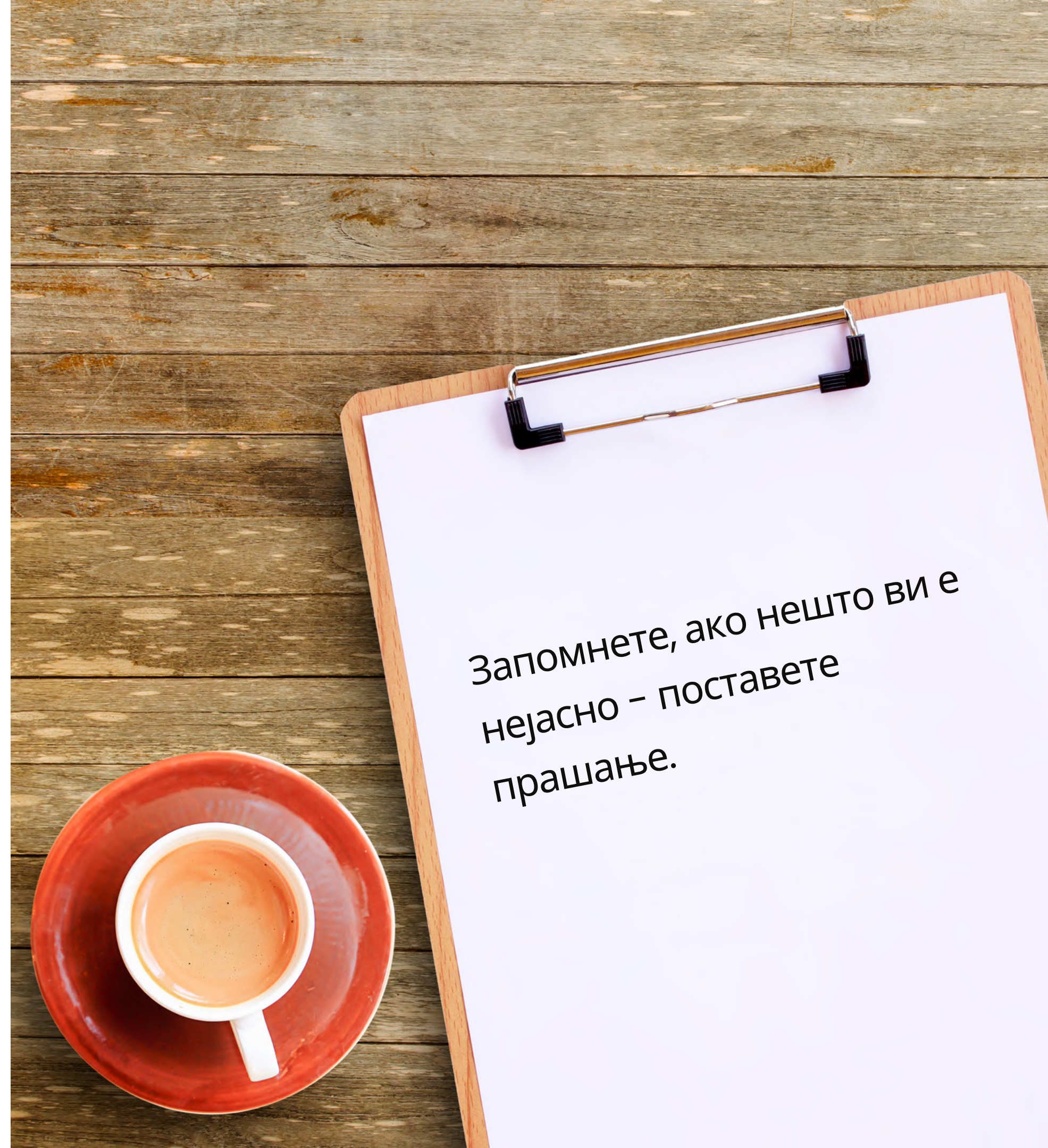
?

ВЕЖБА

Размислете за ситуација во која треба да донесете одлука. Користете го работниот лист 4.

Во група од 4ца ве молиме дискутирајте:

- Како ја донесовте одлуката?
- Што зедовте во предвид?
- Колку брзо ја донесовте одлуката?

НЕКОЛКУ ЕДНОСТАВНИ МЕТОДИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ ЗА КАРИЕРА СЕ:

SM-14

Методи за и против

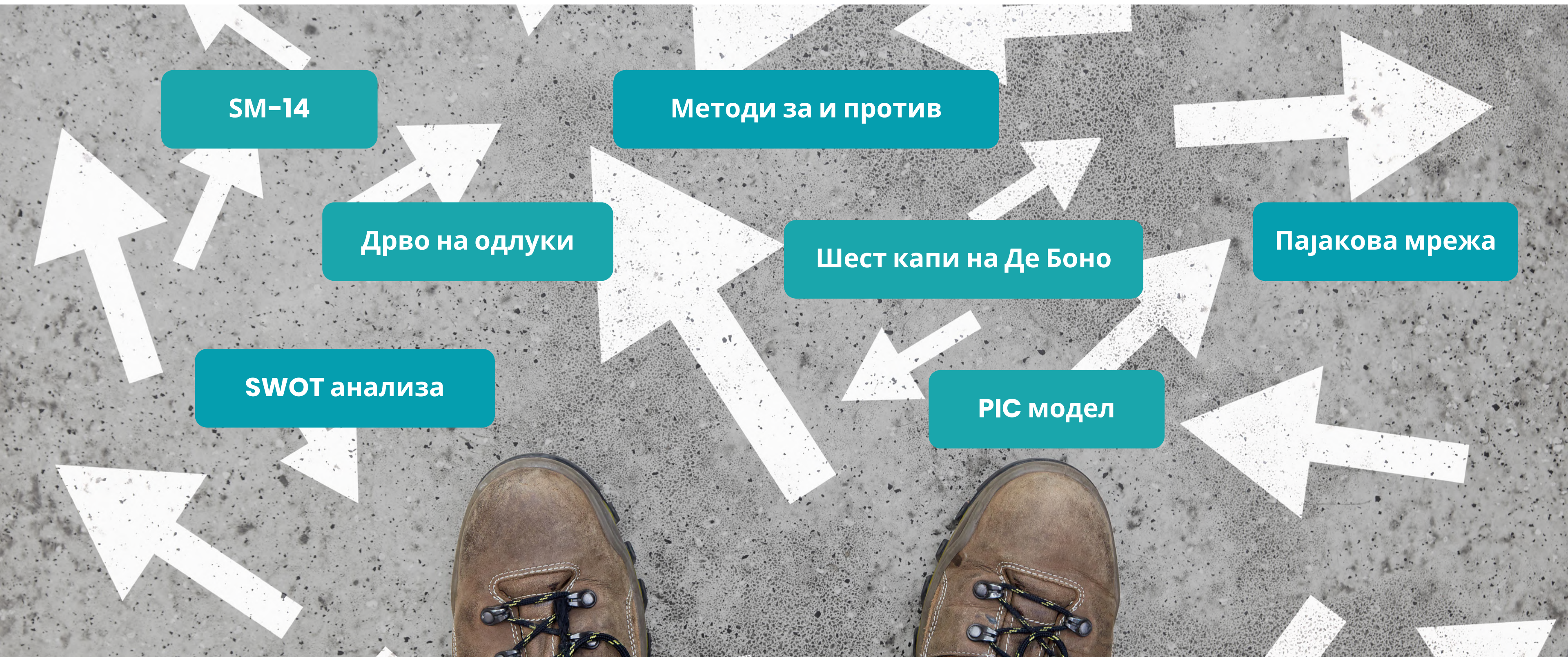
Дрво на одлуки

Шест капи на Де Боно

Пајакова мрежа

SWOT анализа

РІС модел

АЛАТКА ЗА ПОДДРШКА ВО ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ ЗА КАРИЕРА

РІС модел

- ♠ Р (претскрининг),
- ♠ І (длабинско истражување)
- ♠ С (избор)

СИМУЛАЦИЈА НА СЕСИЈА ЗА ОДЛУЧУВАЊЕ (СОВЕТУВАЊЕ ЗА КАРИЕРА)

ВЕЖБА

Прочитајте го работниот лист 9 –
Фаза на имплементација.

Конечно, размислете кои се трите
клучни сознанија што сте ги
стекнале за време на обуката?

The logo for 'READY TO START' is displayed in a stylized, colorful font. The word 'READY' is in blue, 'TO' is in pink, and 'START' is in black with a yellow 'A'. The text is arranged in three lines and is partially obscured by a torn paper effect.

**READY
TO
START**

**ВИ БЛАГОДАРИМЕ ЗА
УЧЕСТВОТО НА
РАБОТИЛНИЦИТЕ!**

**Ко-финансирано од
Европска Унија**

Финансиран од Европската Унија. Сепак, искажаните ставови и мислења се само на авторот(ите) и не мора да ги одразуваат ставовите на Европската унија или Европската извршна агенција за образование и култура (EACEA). Ниту Европската Унија, ниту EACEA можат да бидат одговорни за нив.

Проектот е кофинансиран од Европската Унија. Сите резултати развиени во рамките на проектот „READY TO START“ се достапни под отворени лиценци (CC BY-SA 4.0 DEED). Тие можат да се користат бесплатно и без ограничувања. Забрането е копирање или обработка на овие материјали во целост или делумно без дозвола на авторот. Доколку се користат резултатите, неопходно е да се признае изворот на финансирањето и неговите автори.